

Валютний ринок, основні тенденції

Департамент відкритих ринків
Національний банк України

Київ, листопад 2023

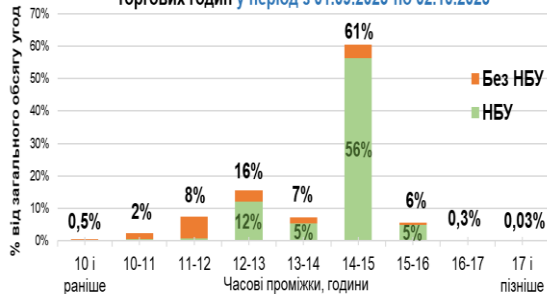

ГОЛОВНЕ

- ❑ ситуація на валютному ринку після переходу НБУ до режиму керованої гнучкості курсу залишається стабільною;
- ❑ підвищений попит на валюту очікувано спостерігався у перші дні дії нового режиму, проте в подальшому на тлі послідовних дій НБУ та відсутності різких змін курсу попит повернувся до звичайних рівнів;
- ❑ ринок адаптувався до нових умов: курс коливається в обидва боки, обсяги та сальдо клієнтських операцій повернулися на рівень попередніх місяців, укладання угод міжбанками тепер відбувається більш рівномірно упродовж дня, а обсяги операцій між банками зросли;
- ❑ з початку дії курсового режиму гривня зміцніла як в безготівковому, так і готівковому сегментах;
- ❑ НБУ постійно присутній на ринку – покриває і надалі буде покривати структурний дефіцит валюти на ринку, який ще буде мати місце досить тривалий час ураховуючи специфіку воєнної економіки;
- ❑ НБУ має достатній обсяг міжнародних резервів для подальшого забезпечення курсової стійкості в межах режиму керованої курсової гнучкості;
- ❑ адаптація валютного ринку до роботи в нових умовах сприятиме формуванню передумов для подальшого просування Дорожньою картою валютної лібералізації, рухатися якою Національний банк почав влітку.

Курсова гнучкість сприяла поживленню роботи міжбанківського ринку

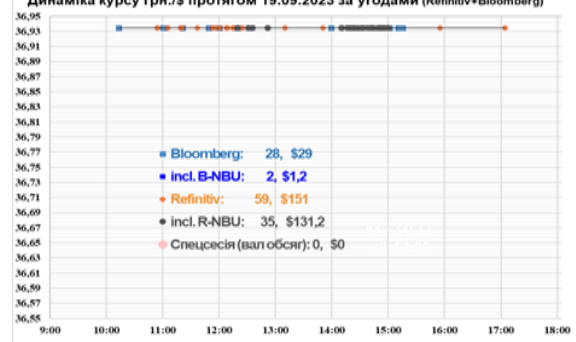
Розподіл валютних угод банків за обсягом на ВРУ протягом торгових годин у період з 01.09.2023 по 02.10.2023

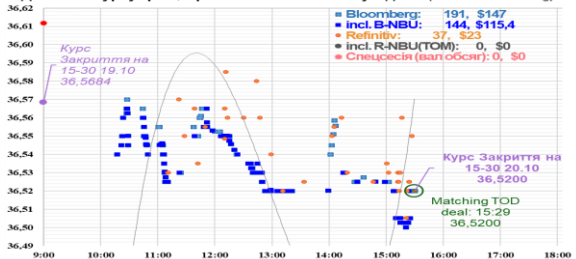
Розподіл валютних угод банків за обсягом на ВРУ протягом торгових годин у період з 03.10.2023 (з керованої гнучкості), станом на 01.11.23

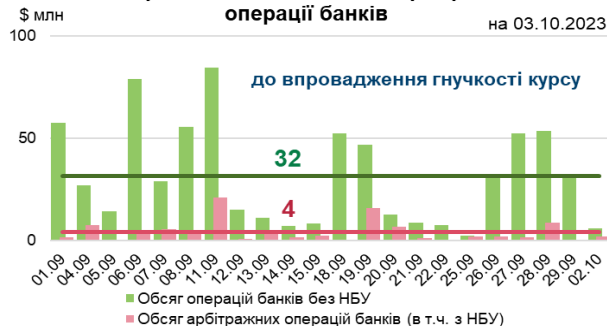
Динаміка курсу грн./\$ протягом 19.09.2023 за угодами (Refinitiv+Bloomberg)

Динаміка курсу грн./\$ протягом 20.10.2023 за угодами (Refinitiv+Bloomberg)

Операції банків без НБУ та арбітражні операції банків

Операції банків без НБУ та арбітражні операції банків

- рухливість курсу не лише день до дня, а й упродовж дня сприяла активізації роботи ВРУ в частині операцій без участі НБУ;
- укладання угод тепер відбувається більш-менш рівномірно упродовж дня, тоді як до гнучкості лівова частка угод укладалася з 14 до 15 години.

Роль НБУ в балансуванні валютного ринку залишається вагомою

2022 рік (з 24.02.22 – 31.12.22)

2023 рік (на 01.11.23)

Структура пропозиції* на безготівкову валюту

Продаж НБУ валюти

Продаж клієнтами

Продаж валюти НБУ

Продаж клієнтами

Структура попиту* на безготівкову валюту

Платіжні системи (сальдо)

Власні операції банків

Купівля клієнтами

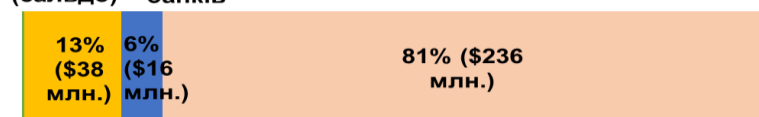

Купівля валюти НБУ 4% (\$12 млн.)

Платіжні системи (сальдо)

Власні операції банків

Купівля клієнтами

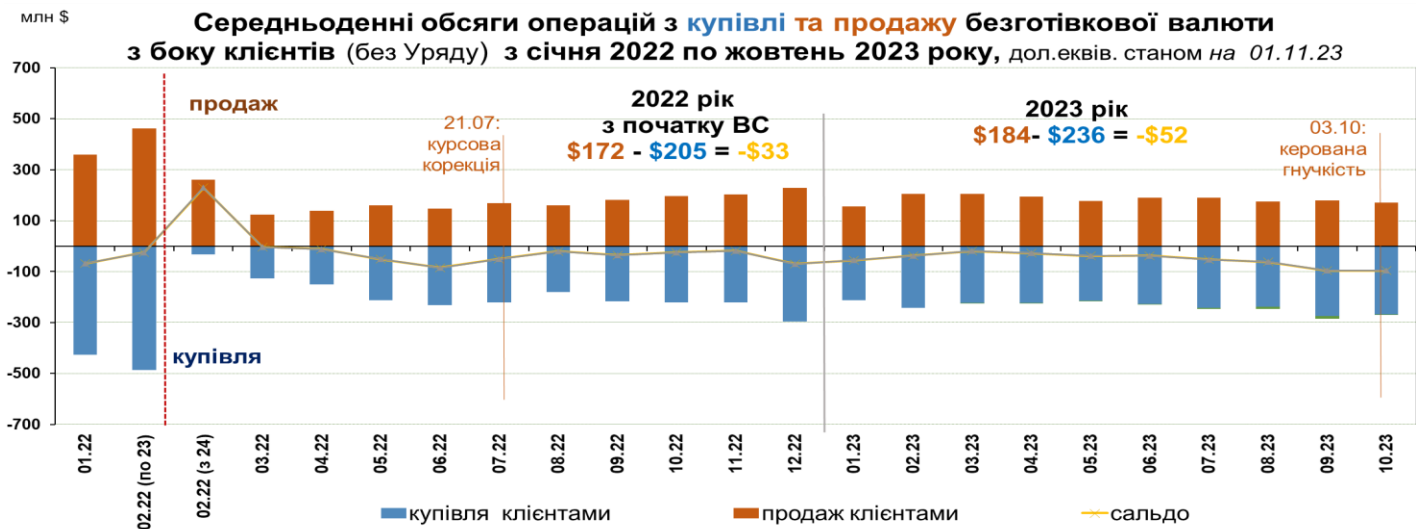

Купівля валюти НБУ 0,3% (\$1 млн.)

* середньоденні обсяги, операції Уряду через банки ураховуються

- в 2023 р. в структурі загального попиту на валюту помітно ↑ частка попиту клієнтів, натомість ↓ частка купівлі валюти для розрахунків банків з міжнародними платіжними системами (як наслідок операцій з картками українських банків за кордоном);
- структура пропозиції валюти істотних змін не зазнала – значну роль в балансуванні валютного ринку продовжують відігравати операції з продажу валюти Національним банком, що відображає залежність економіки в цілому та валютного ринку зокрема від фінансової допомоги з боку міжнародних партнерів.

Клієнти швидко адаптувалися до роботи в умовах курсової гнучкості

- тенденція до поступового розширення негативного сальдо за операціями клієнтів восени прискорилося під дією чинника нервозності, яка відчувалася на ринку як до, так і, особливо, одразу після переходу до курсової гнучкості;
- насправді вже на третій день після переходу до курсової гнучкості ситуація почала стабілізуватися, а середньоденний чистий попит на валюту під кінець жовтня сягнув рівнів, які мали місце у серпні та вересні, а у листопаді вже був помітно меншим за ці значення;
- традиційна активізація витрачання бюджетних коштів під кінець року може ↑ чистий попит на валюту, що слід буде оцінювати насамперед як прояв сезонності, а не якихось фундаментальних зрушень.

Галузева структура купівлі-продажу іноземної валюти (за даними топ-100 продавців/покупців) у період воєнного стану

2022 р. (з 24.02.22 – 31.12.22)

2023 рік (на 01.11.23)

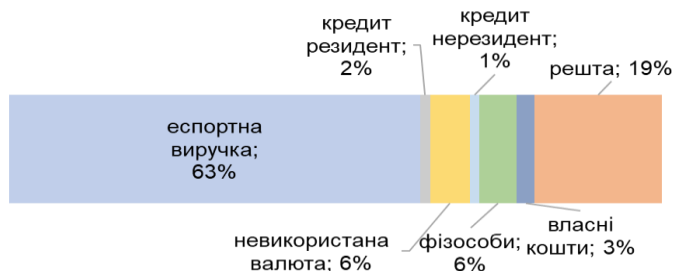
* без врахування продажу валюти Урядом

- АПК та ГМК продовжують відігравати провідну роль в структурі *продажу* валюти у 2023 році. Серед решти галузей слід виділити ↑ частки ПЕК на тлі ↓ частки ІТ-галузі;
- в структурі *купівлі* валюти у 2023 р. відбулося ↓ частки сектору ПЕК (попри збереження провідної ролі галузі у формуванні попиту на валюту), а також сектору безпеки та оборони. Водночас ↑ питома вага імпортерів автомобілів та споживчих товарів.

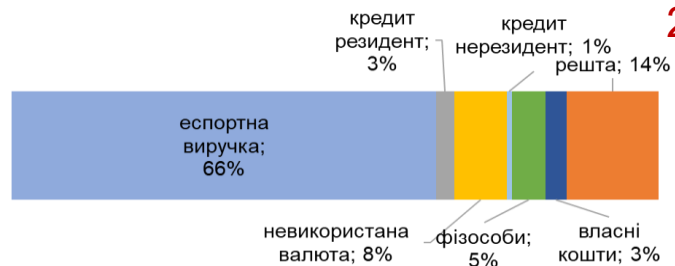
Структура купівлі-продажу іноземної валюти в розрізі мети у період дії воєнного стану

Структура пропозиції

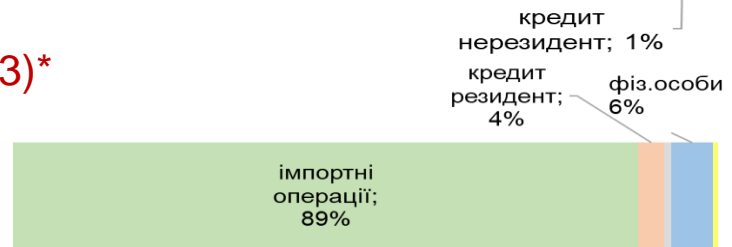
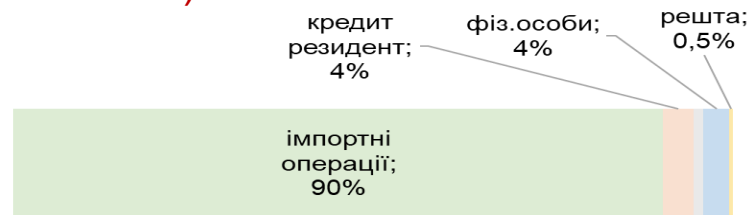
2022 рік (з 24.02.22 – 31.12.22)*

2023 рік (на 01.11.23)*

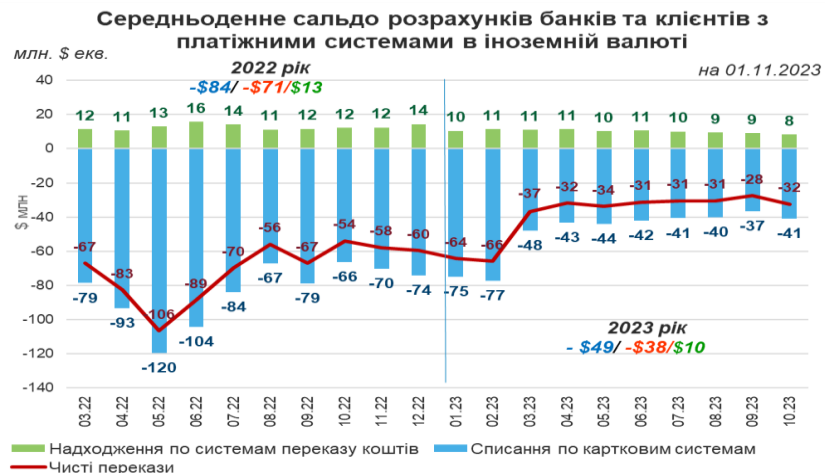
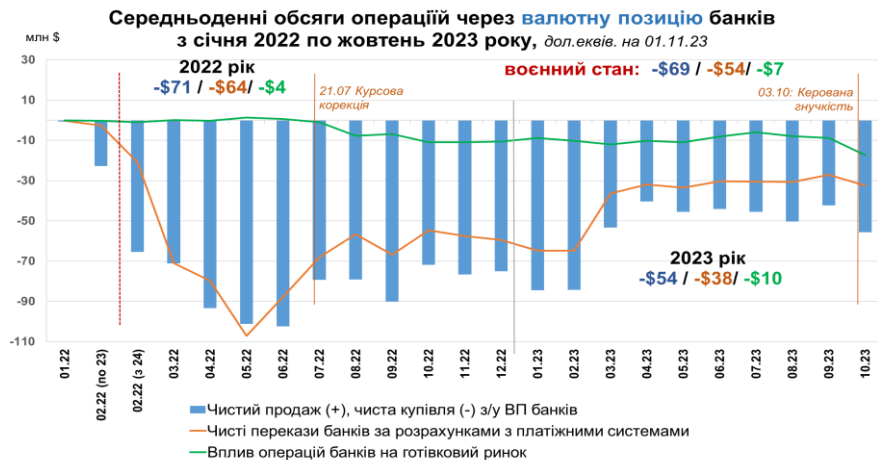
Структура попиту

* без операцій Уряду.

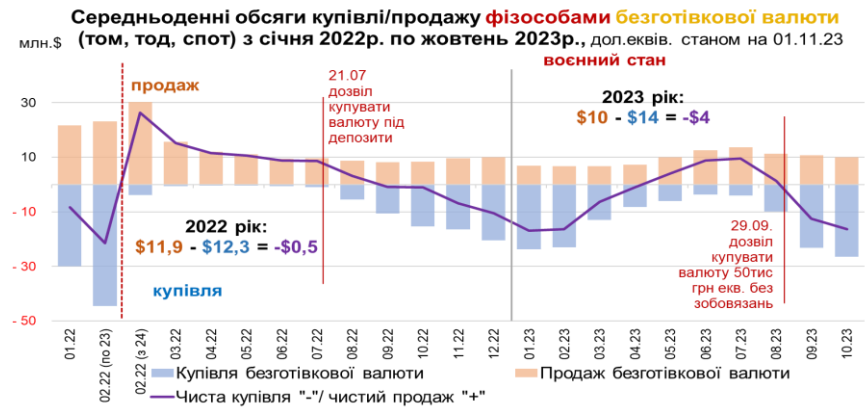
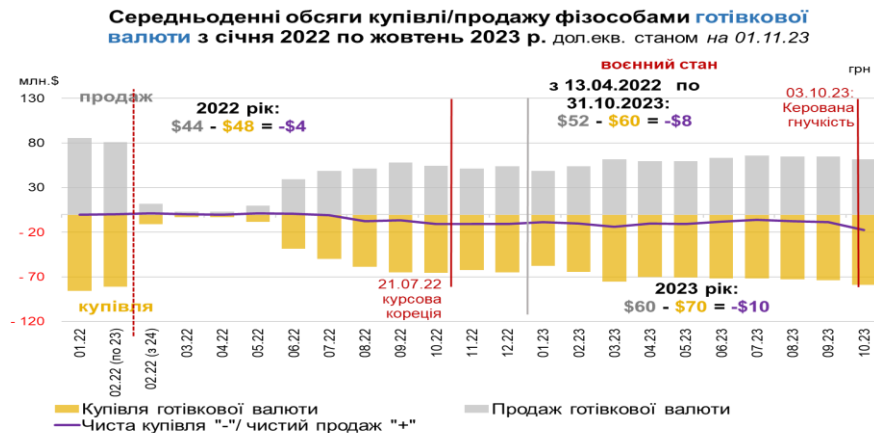
- наразі продовжують діяти валютні обмеження на операції з купівлі та переказу іноземної валюти за кордон, зокрема, максимально обмежені операції, пов'язані з рухом капіталу з України;
- частка *купівлі* валюти під імпорт становить **89%-90%**, частка купівлі фізичними особами ↑ урахуовуючи заходи щодо послаблення обмежень, частка купівлі для розрахунків за борговими зобов'язаннями залишається незначною;
- частка *продажу* експортної виручки становить **63%-66%**, частка продажу кредитних коштів є незначною, а частка продажу раніше купленої і невикористаної за призначенням валюти у 2023р. ↑ до **8%**.

Попит на валюту для розрахунків з МПС майже ніяк не відреагував на перехід до гнучкості

- вагомою складовою обсягів купівлі валюти банками для проведення власних операцій залишається попит за наслідками розрахунків українськими картками за кордоном;
- сальдо розрахунків за операціями з картками з березня 2023 скоротилося завдяки заходам в царині грального бізнесу та операцій з криптоактивами і тримається на рівні \$31-33 млн./день;
- обсяги розрахунків з МПС залишаються відносно стабільними, що відображає поступовий перехід українських мігрантів на отримання доходів з джерел в країні перебування на картки, емітентами яких є банки країн-перебування;
- у жовтні на тлі нервозності обсяги купівлі валюти банками ↑, що зумовлено ↑ продажу ними готівкової валюти;
- водночас попит на валюту для розрахунків з МПС у жовтні ↑ лише маржинально.

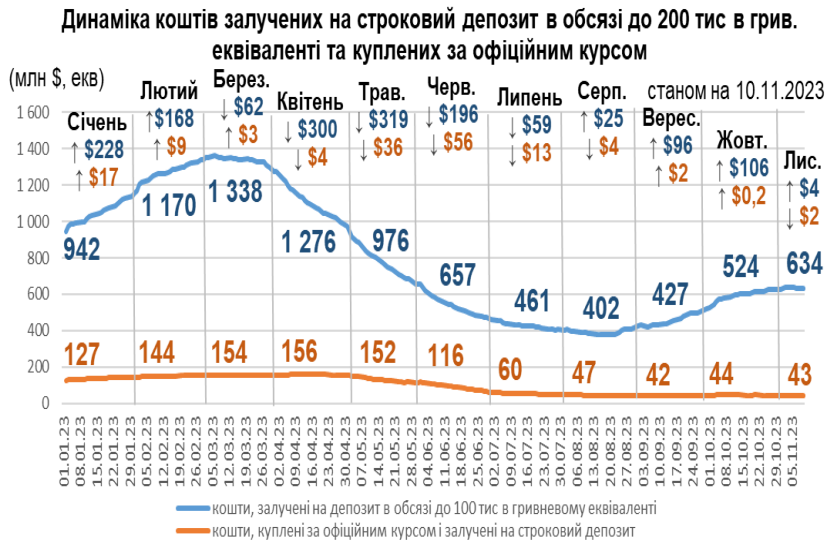
Послаблення обмежень за операціями населення не створювало значного тиску на валютний ринок, натомість дало змогу звужити курсовий спред

- регулярне послаблення обмежень на купівлю валюти за операціями населення дало змогу ↓ спред між готівковим та безготівковим курсами;
- в середині 2023 року це покращило очікування та мало наслідком навіть формування чистої пропозиції за операціями населення в червні та липні;
- очікування та послідуєчий перехід до гнучкості тимчасово дещо посилили нервозність та, відповідно, попит з боку населення

Заходи НБУ із стимулювання залучення строкових коштів населення амортизували ↑ попиту на валюту спричинене психологічними чинниками

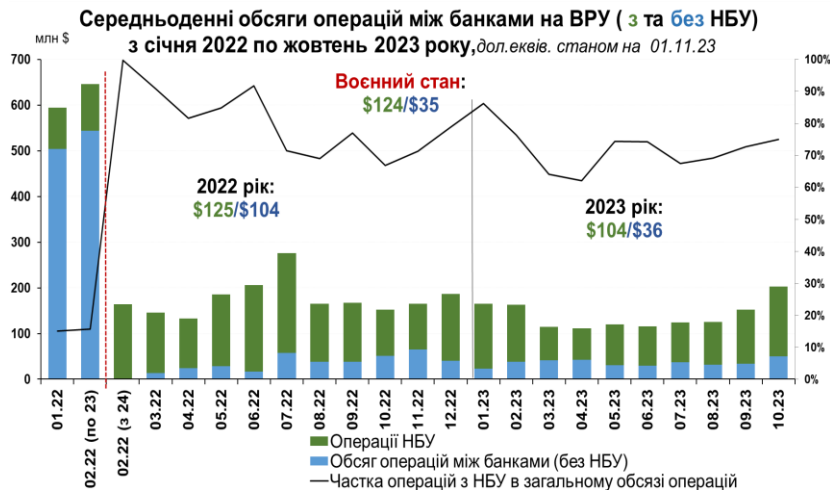

*статистична звітність за цими депозитами почала надходити до НБУ з 01.11.2022 року

- навесні НБУ вжив низку заходів із стимулювання залучення банками гривневих депозитів населення на термін від 3-х місяців, метою чого було зменшення потенційного тиску на валютний ринок в період активізації заходів з валютної лібералізації та переходу до курсової гнучкості;
- на тлі посилення нервозності та розширення нормативних можливостей наприкінці серпня відновилося ↑ строкових валютних депозитів населення, обсяги яких зменшувалися в період з квітня по серпень;
- попри це, строкові гривневі депозити населення (на строк понад 92 дні) продовжували ↑, хоча і меншими темпами, тим самим амортизуючи ↑ попиту громадян на іноземну валюту.

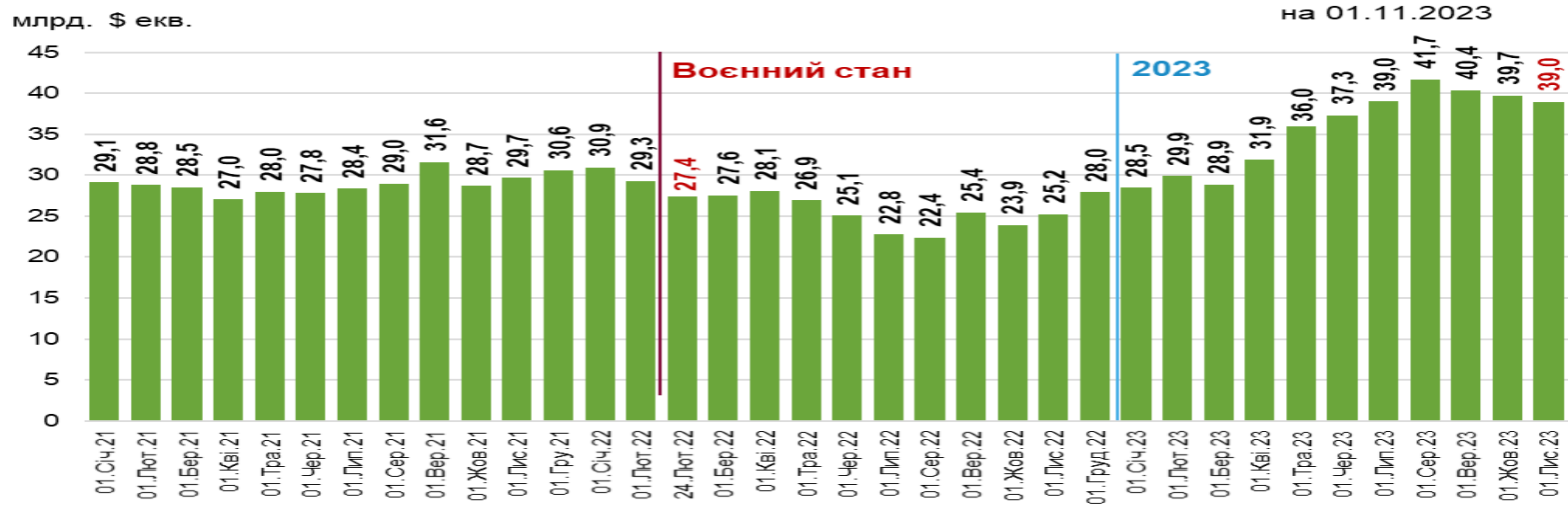
З переходом до курсової гнучкості НБУ продовжив компенсувати структурну складову попиту на валюту

- з переходом до режиму керованої гнучкості курсу на тлі ситуативного збільшення попиту на валюту обсяг інтервенцій за перші 2 декади жовтня був більшим ніж місячні обсяги навесні та влітку;
- наприкінці жовтня ринок повернувся до звичайного режиму роботи, середньоденний обсяг інтервенцій стабілізувався на рівні серпня, а у листопаді (на тлі адаптації ринку до роботи в умовах гнучкості) навіть був меншим за цей рівень;
- НБУ і надалі компенсує структурний дефіцит валюти на ринку, який ще буде наявним досить тривалий час урахуваючи специфіку воєнної, та, в подальшому, поствоєнної економіки;
- обсяги операцій між банками на валютному ринку без участі НБУ після запровадження гнучкості ↑ в 1,5 разу.

З початку повномасштабної війни обсяг міжнародних резервів зріс до історичних максимумів завдяки міжнародній допомозі

Динаміка міжнародних резервів у 2021-2023 рр.

- в період ВС міжнародні резерви НБУ ↑ на \$11,6 млрд. до \$39,0 млрд., значні інтервенції (-\$45,5 млрд) компенсувалися суттєвими надходженнями від міжнародних партнерів обсягом \$67,5 млрд.;
- зовнішні платежі Уряду та НБУ за період ВС становили \$8,1 млрд. Завдяки реструктуризації ОЗДП планові боргові платежі ↓ на близько \$6,0 млрд у 2022 – 2024 рр.
- НБУ має достатній обсяг міжнародних резервів для подальшого забезпечення курсової стійкості в межах режиму керованої курсової гнучкості.

Заходи щодо пом'якшення валютних обмежень

- НБУ затвердив та оприлюднив Стратегію пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування (Стратегія);
- Стратегією визначено, що впровадження заходів з реалізації валютно-курсової політики здійснюватиметься поступово, лише за формування стійких передумов та після належного аналізу потенційного впливу, а також ефективності попередніх кроків.
- Національний банк вже здійснив низку кроків щодо пом'якшення валютних обмежень в межах Дорожньої карти. Основні, зокрема:
 - ❑ лібералізовано можливості суб'єктів господарювання з купівлі та переказу валюти в рахунок погашення та обслуговування окремих видів зовнішніх позик (позик за участі МВФ, ЕКА, нових зовнішніх позик, дострокового погашення нових зовнішніх позик за участі ЕКА або іноземних осіб, учасником, яких є іноземна держава);
 - ❑ розблоковано платежі за зовнішніми боргами державних установ, реструктуризованими за погодженням Уряду;
 - ❑ в кінці серпня дозволено банкам здійснювати продаж безготівкової валюти населенню в межах **50** тис. грн. в екв./міс. та збільшено місячний ліміт на продаж безготівкової валюти під строкові депозити з 100 тис. грн. до **200** тис. грн.;
 - ❑ було збільшено можливості фінансових установ з продажу готівкової іноземної валюти двома заходами, у *квітні* (до ліміту стало враховуватися не 100%, а 120% обсягу купівлі безготівкової валюти в населення з 13.04.2022) *та вересні* (до ліміту додано залишки коштів готівкової валюти в касах станом на 13.04.2022).